

ressò mont-roigenc

COSES D'ABANS (1)

Martí Rom
www.martirom.cat

01-06-2024

En els, més o menys, trenta anys que estic fent recerca històrica sobre Mont-roig, m'he trobat amb un bon grapat de “petites” informacions relacionades amb el poble que aparentment no presenten la importància necessària per generar una (breu) crònica; són tan sols informacions aïllades (per ara). Esmenten un fet determinat o el nom d'una persona relacionada amb Mont-roig. Tan sols són petits bocins de Mont-roig. En el ben entès que la historiografia, en aquest cas de Mont-roig, és com una cursa de relleus on cadascú hi aporta les seves troballes i coneixements, em proposo fer-ne una relació, per ordre cronològic, esperant que algú (jo mateix?) en el futur pugui servir-li per iniciar o completar algun treball històric, encara que sigui un breu text.

Comentari previ:

En la recerca d'informacions històriques sobre Mont-roig cal tenir cura dels diversos noms que anem trobant. Trobarem “*Montroig*” i més antigament “*Monroig*” referint-se al nostre poble.

També que n'hi ha d'altres. Sense anar més lluny, el Mont-roig del Matarranya (també conegut com de Tastavins) amb els que fa uns anys ens vàrem intercanviar visites¹. El Mont-roig de la Segarra (també conegut per Mont-roig de Sió), que antigament pertanyia a Les Pallargues i que ara forma part del municipi de Els Plans de Sió. També hem esmentat el castell de Mont-roig, a Darnius (Alt Empordà), on el 1794 s'hi produí la “batalla de *Montroig*” contra els francesos, en la Guerra dels Pirineus (o Guerra Gran). Potser caldrà ampliar-ho en un altre text.

Mal contagiós a Mont-roig (1592)

A l' “Inventari, descripció i estudi dels segells de Catalunya” de Ferran de Sagarra², Volum II (1922)³, s'hi diu que el 3 de juny de 1592 els Consellers de Manresa van enviar una carta als de Barcelona parlant “del mal contagiós que hi havia a Riudoms i Montroig”.

La Inquisició i Mont-roig (1594, 1602 i 1716)

---

¹ Vegeu els “**Ressò mont-roigenc**” núm. 86 (2n trimestre 2003, pàg. 26), núm. 99 (3r trimestre 2006, pàg. 18), el núm. 100 (4t trimestre 2006, pàg. 6) i núm. 108 (4t trimestre 2008, pàg. 40).

² Ferran de Sagarra i de Siscar (1853-1939), pare de l'escriptor Josep Maria de Sagarra.

³ https://archive.org/stream/sigillografiacat02saga/sigillografiacat02saga_djvu.txt

La primera informació ens porta molt lluny en el temps. Està relacionada amb la dita “Santa Inquisició”. Era una manera d’anomenar el “Tribunal del Santo Oficio de la Inquisición”, un tribunal eclesiàstic que, amb el control de la corona, estava encarregat de conservar la més estrica ortodòxia catòlica. Va ser creada pels Reis Catòlics el 1478. Reis “catòlics” (!). Aquella antiga coexistència de catòlics, jueus i musulmans va saltar pels aires.

En el text “Catálogo de los procesos inquisitoriales del Tribunal del Santo Oficio de Barcelona”⁴, al capítol “Procesos de causas de fe”, s’hi esmenten tres persones que es diu que eren de Mont-roig:

Jaimeta Sacarius (1594, “absuelta”).

Pere Maulenque (1602).

Maria Casternellas (171, “reprendida”).

Ferran Jové Hortonedada esmenta Guillem Fontcuberta, de “cal Fontcuberta”, com a una de les famílies més importants del poble, que era “familiar del sant Ofici de la Inquisició de la vila de monroig” el 1765⁵.

Miquel Joan Salvador. Notari a Mont-roig (1615)

A l’ “Inventari, descripció i estudi dels segells de Catalunya” de Ferran de Sagarra⁶, Volum II (1922)⁷, s’hi diu que el 1615 el notari de Mont-roig era Miquel Joan Salvador.

Francesc Escoda. Notari a Mont-roig (1639)

A l’ “Inventari, descripció i estudi dels segells de Catalunya” de Ferran de Sagarra⁸, Volum II (1922)⁹, s’hi diu que el 1639 el notari de Mont-roig era Francesc Escoda.

Guillem Aragonès. Metge (1665)

“Doctor en Medecina, que l’any 1665, exercia a Mont-roig del Camp”¹⁰.

Antoni Benavent. Ciutadà Honrat (1667)

---

⁴ “Catálogo de los procesos inquisitoriales del Tribunal del Santo Oficio de Barcelona” de Juan Blázquez Miguel de “Espacio, Tiempo y Forma, Serie IV, Historia Moderna”, Volum 3 (1990), pàg. 11-158. Es pot trobar a Internet.

⁵ “Estudi Onomàstic de la vila i terme de Mont-roig del Camp” de Ferran Jové Hortonedada (Ajuntament de Mont-roig del Camp, 1999), pàg. 259.

⁶ Ferran de Sagarra i de Siscar (1853-1939), pare de l’escriptor Josep Maria de Sagarra.

⁷ https://archive.org/stream/sigillografiacat02saga/sigillografiacat02saga_djvu.txt

⁸ Ferran de Sagarra i de Siscar (1853-1939), pare de l’escriptor Josep Maria de Sagarra.

⁹ https://archive.org/stream/sigillografiacat02saga/sigillografiacat02saga_djvu.txt

¹⁰ “Diccionari biogràfic de metges catalans” (1982) de Josep Maria Calbet Camarasa. Volum I (A a E), pàg. 48.

En el llibre “Els nobles del Camp de Tarragona al segle XVIII” de Salvador-J. Rovira i Gómez. “Revista Pedralbes” núm. 23 (2003), quan s’esmenten els quaranta-sis llinatges ennoblits anteriors al segle XVIII (anteriors al Borbons) hi consta: “Benavent, Ciutadà Honrat, Mont-roig del Camp”.

Ferran Jové Hortonedada cita “Antoni Benavent negociant de monroig” (1667) i “Magnífich Capita Antoni Benavent Ciutadà honrat de Barcelona en la vila de monroig” (1671)¹¹.

Pere Amorós. Una nissaga important (1671)

A la revista “Mundo Gráfico” (20 de desembre de 1933) en un reportatge titulat “En los siglos XVI, XVII y XVIII, la fabricación de armas de fuego era la más importante industria de Ripoll” s’esmenta un document del 29 de maig de 1671: “El honorable Pedro Amorós, negociante de Montroig confiesa a Juan Seguí, cerrajero, de Ripoll, que tiene recibidas de él 184 escopetas o piezas largas entre guarnecidas y lisas, fabricadas en Ripoll, cerraduras, cañones y culata a la suerte o estilo de Castilla, de las cuales le prometo pagar una dobla y media en especie por cada; los gastos de transportes y comisión de venta, a medias”.

Sempre hem d’anar al llibre de Ferran Jové: “Pera Amorós pages dit lo pubill de la Vila de monroig...” (1668)¹².

Aquests “Amorós” eren una família important del poble. Una descendent, Raimunda Amorós Cortiella, es va casar amb Francesc Riba i Mestre¹³. Un fill d’aquest, Ramon Riba i Amorós, fou el pare de Teresa Riba Fortuny, que es va casar amb Miquel Fontcuberta Vall.

Ferran Jové Hortonedada diu de “cal Fontcuberta”¹⁴: “Era una de les cases bones del poble... Era un dels primers terratinents... de la província de Tarragona. La casa rera al carrer de la Pica i asseguruen que era molt gran i que, quan la família va anar de mal borràs, es va vendre i es va dividir entres, cal Balet, cal Gaspar i cal Torratxà...”.

Aquestes altres famílies, “Amorós”, “Fontcuberta” i “Riba” foren antigament les més rellevants de Mont-roig. Les dues darreres serien els propietaris del “Mas del Tita”¹⁵.

Addenda

---

¹¹ “Estudi Onomàstic de la vila i terme de Mont-roig del Camp” de Ferran Jové Hortonedada (Ajuntament de Mont-roig de Camp, 1999), pàg. 156.

¹² “Estudi Onomàstic de la vila i terme de Mont-roig del Camp” de Ferran Jové Hortonedada (Ajuntament de Mont-roig de Camp, 1999), pàg. 128.

¹³ Autor del llibre “Història de Mont-roig” de Francesc Riba i Mestre (Centre d’Estudis de la comarca de Reus, 1983).

¹⁴ “Estudi Onomàstic de la vila i terme de Mont-roig del Camp” de Ferran Jové Hortonedada (Ajuntament de Mont-roig de Camp, 1999), pàg. 259.

¹⁵ Vegeu el text “Mas del Tita” del llibre “Mont-roig. D’altres esberles d’un mosaic esbocinat” (Arola Editors, 2023), pàg. 51.

Seguint el relat de Josep Munté Vilà en el “**Ressò mont-roigenc**” núm. 43 (4t trimestre 1992), pàg. 11, intentaré resumir l’arbre genealògic de Francesc Riba i Mestre. Aquestes informacions es complementen amb les publicades en el llibre “Mont-roig. D’altres esberles d’un mosaic esbocinat”¹⁶.

Arbre genealògic de Francesc Riba i Mestre:

Jaume Mestre i Isabel varen tenir a Jaume Mestre. Aquest es va casar amb Catarina Castellví Martí (els seus pares eren: Pere Castellví i Magdalena Martí).

El matrimoni Jaume Mestre i Catarina Castellví Martí van tenir a Jaume Mestre Castellví. Aquest va tenir a Francesc Mestre. El seu fill també es deia Francesc Mestre. Aquest a Francisco Mestre. Aquesta a Maria Mestre Vidiella.

Maria Mestre Vidiella es va casar amb Josep Riba Solé i van tenir a Francesc Riba i Mestre.

Francesc Riba i Mestre es va casar amb Raimunda Amorós Cortiella.

Arbre genealògic de Raimunda Amorós Cortiella

Guillem Pallejà, també d’una casa antigament molt important del poble (segle XIV), casat amb Tecla, no van tenir descendència. Aleshores, van propiciar el casament d’una neboda del primer, Margalida Pallejà, amb un nebot de l’esposa, Pere Amorós. Els pares d’aquests darrer eren Joan Amorós i Catarina (cunyada de Guillem Pallejà).

Pere Amorós i Margalida Pallejà varen tenir a Gabriel Amorós. Aquest, va tenir a Pere Amorós. Deu ser aquell que el 29 de maig de 1671 veiem que comprava armes a Ripoll.

Pere Amorós fou el pare de Gabriel Amorós. Aquest, el pare d’Ignasi Amorós. Aquest, el de Joan Amorós. I aquest, el de Raimunda Amorós Cortiella, la que seria esposa de Francesc Riba i Mestre.

El comerç de la neu o el glaç (1705)

En la recerca constant -en el temps-, de notícies sobre Mont-roig en llibres o premsa històrica em vaig trobar amb “El tràfic amb el fred, al camp de Tarragona, segles XVI-XIX” de Ramon Amigó Anglès (Abadia de Montserrat, 2002) on l’autor fa un estudi sobre el comerç del fred entre el segle XVI i el XIX. Parteix de la descripció i estudi dels trenta-cinc pous de gel (o també dit neveres) identificats a les comarques del Camp de Tarragona. La comercialització de la neu i el glaç es va produir fins a la dècada dels anys vuitanta del segle XIX, quan va començar la producció de gel industrial a Reus i Tarragona.

Trobem vàries citacions de Mont-roig. En la relació de les vendes de neu o glaç de Prades a diferents pobles, hi consta el nostre poble. Diu que el 1705 compra 297 roves, uns 2.970 quilos¹⁷. També esmenta que el mont-roigenc Pere Cornadó “paraire¹⁸ de

¹⁶ “Mont-roig. D’altres esberles d’un mosaic esbocinat” (Arola Editors, 2023), pàg. 55 i 63.

¹⁷ 1 quintà eren 4 roves (arroves). 1 rova equivalia a 10,4 quilos.

Mont-roig, va prometre vendre neu o glaç mentre n'hi hagués al molí d'En Borràs... (del) terme de Riudecanyes...”¹⁹.

Aquest Pere Cornadó també surt citat en el llibre “Estudi Onomàstic de la vila i terme de Mont-roig del Camp”²⁰: “los Senyors Jurats fan arrendament de la neu a Pere Cornadó parayre de la present vila” (1709). S'esmenta que estava casat amb Maria Vidal.

En el llibre “Notícies històriques de Mont-roig del Camp”²¹ s'hi diu que “l'any 1698, Joan Batelles, doctor en medecina, d'Alforja, promet als Jurats de Montroig que son Jaume Mestre, Pere Anton Pelejà y Francisco Ferré, donar neu o glas que poseeis en lo terme de Alforge, al arrendador de la neu de Montroig que es Pere Cornadó. Això durant tres anys començant el dia 8 de maig de 1698 fins la dia de Tots Sants, a raó de 2 sous l'arrova...”.

També, molt possiblement, arribava a Mont-roig neu o glaç procedent de Colldejou. Diu que hi nevava dos o tres cops a l'any “a la roca”²² (a la Mola), també que hi havia un pou de gel al bosc de la Nevera²³, a prop de la font de l'Avellà²⁴.

Joan Llaberia. Escrivà de Mont-roig (1708)

A l' “Inventari, descripció i estudi dels segells de Catalunya” de Ferran de Sagarra²⁵, Volum II (1922)²⁶, s'hi diu que el 19 d'abril de 1708 l'escrivà dels Jurats i Consell de Mont-roig era Joan Llebaria (Llaberia).

El llibre “Notícies històriques de Mont-roig del Camp”²⁷ diu que aquest era administrador de l'hospital del poble el 1697.

Josep Ferrer. Cirurgià (1742)

En el text “Médicos y cirujanos de Montblanc. Siglos XV-XVIII” de José Sánchez Real²⁸ hi trobem a Josep Ferrer, cirurgià. Diu que havia nascut a Mont-roig i que possiblement era fill d'un altre Josep Ferrer (1670), també cirurgià.

Es va casar amb Rosa Roiger, filla del també cirurgià Jacint Roiger. Una filla, Rosa, es va casar (l'any 1751) amb un altre cirurgià, Josep González, que aleshores vivia a Tarragona. Anys més tard, vivien a Montblanc.

---

¹⁸ Paraire era qui tenia com ofici preparar la llana perquè pogués ser utilitzada per teixir.

¹⁹ Pàg. 169.

²⁰ “Estudi Onomàstic de la vila i terme de Mont-roig del Camp” de Ferran Jové Hortonedà (Ajuntament de Mont-roig de Camp, 1999), pàg. 216.

²¹ “Notícies històriques de Mont-roig del Camp” de Baptista Nogués Grifoll (Quaderns de la Pixerota, 2017), pàg. 46.

²² Pàg. 52.

²³ Pàg. 160.

²⁴ Pàg. 192.

²⁵ Ferran de Sagarra i de Siscar (1853-1939), pare de l'escriptor Josep Maria de Sagarra.

²⁶ https://archive.org/stream/sigillografiacat02saga/sigillografiacat02saga_djvu.txt

²⁷ “Notícies històriques de Mont-roig del Camp” de Baptista Nogués Grifoll (Quaderns de la Pixerota, 2017), pàg. 85.

²⁸ Es pot trobar a Internet.

Entre d'altres, esmenta que Josep Ferrer el 1742 fou regidor de Montblanc.

Ferran Jové cita: “Joan Ferrer major cirurgia y Juan Ferrer menor Patro de arts...”²⁹.

Gitanos a Mont-roig (cap al 1745)

En el llibre “El gran fichero de los gitanos de España (siglos XV a XVIII). Historia de un genocidio programado”³⁰ de Bernard Leblon, s’hi esmenta Pedro Malla, nascut entre 1745 i que, anteriorment a 1783, era resident a “Montroig (Tar)” (textualment). Era pagès. A l’empadronament del 1785-1786, a casa seva hi vivien 6 persones. Estava casat amb Rosa Escuder, nascuda el 1739. I hi tenien els fills: José, Teresa, Felipe i Antonio.

En el mateix llibre, s’hi reproduïx un mapa de la província de Tarragona³¹ indicant les poblacions on hi havia gitanos. Fonamentalment a l’àrea entre Tarragona i Reus (amb La Canonja, Vila-seca i La Selva), Valls i Tortosa. D’altres poblacions, amb menor nombre: El Vendrell, Ulldecona, Aldover, Móra d’Ebre i Mont-roig.

Defuncions hospital de Reus (1756, 1771, 1772 i 1776)

Al text “Immigració a Reus a través del registre de defuncions de l’hospital (1739-1779)”³² hi trobem alguns noms relacionats amb Mont-roig:

Rosa Savall, soltera, nascuda a Tarragona, filla d’Andreu (de Mont-roig) i de Magdalena. Mor el 1756.

Maria Rosa Llafranc, de 25 anys, nascuda a Reus, filla de Francesc, marxant, i de Tecla. Casada amb Bernat Ricard, pagès de Mont-roig. Mor el 1771.

Bernat Ricard, pagès, de 48 anys, nascut a Mont-roig, fill de Manuel i de Magdalena. Casat en terceres núpcies amb Isabel Aixelà Arbonés (de Reus). Mor el 1772.

Isabel Barbonès, de 45 anys, filla de Jaume i de Teresa (tots de Reus). Vídua en segones núpcies de Bernat Ricard (de Mont-roig). Mor el 1776.

Déu-n’hi-do aquest Bernat Ricard!

Miquel Borràs Salvador. Metge (1764)

---

²⁹ “Estudi Onomàstic de la vila i terme de Mont-roig del Camp” de Ferran Jové Hortonedà (Ajuntament de Mont-roig del Camp, 1999), pàg. 251.

³⁰ Pàg. 183.

³¹ Pàg. 39.

³² “Immigració a Reus a través del registre de defuncions de l’hospital (1739-1779)” de Josep M. Grau Pujol de la revista “Podall” (Museu-Arxiu de Montblanc i Comarca) núm. 9-10 (2020-2021)

“Nascut a Mont-roig el 5 de febrer de 1764, fill d’un pagès. Batxiller d’Osca el 29-5-1789, practicà amb Francesc Masip, metge de Xerta, el 1789-1790. Revalidat el 26-11-1790, resident a la mateixa vila l’any 1826”³³.

Tomàs Rius. Metge (1771)

“Nascut a Mont-roig. Batxiller d’Osca el 27-9-1771 i revalidat el 10-4-1773, resideix a Poboleda”³⁴.

Tomàs Porta. Mas d’en Romeu (1775)

Trobem a Tomàs Porta citat en la relació dels proveïdors d’aiguardent a la companyia de Francesc Sunyer de Reus en el període 1774-1777, en el text “Productors d’aiguardent del Camp de Tarragona en el darrer quart del segle XVIII” de Josep M. Grau Pujol³⁵.

És ben coneguda aquella expressió de “Reus, París, Londres”. Eren les tres llotges europees que marcaven el preu de l’aiguardent.

En aquest text de “Lo floc” (revista de Riudoms) s’hi diu: “L’any 1776 els integrants de la societat Sunyer eren Francesc i Macià Sunyer, i Pau Miró Sabater, de Reus, i Josep i Francesc Molins, de Barcelona, que comerciaven amb aiguardent i Joan Delgado, de Barcelona i Josep Biscarrues, de Reus, que tractaven amb pesca salada. El port de sortida i entrada de mercaderies era Salou, però també cal esmentar els de Barcelona i Cadis. A banda de l’alcohol també tractaven amb pesca salada i cèrcols de ferro per a bótes (els darrers provinents d’Amsterdam), fruits secs (avellanes i ametlles) i seda. Val a dir que la seda s’embarcava a València i era la matèria prima dels velers o teixidors de vels reusencs...”.

Resumint: a Salou els vaixells embarcaven (principalment) aiguardent i retornaven de Londres amb “pesca salada” (bacallà).

Encara recordo que fins als anys seixanta el bacallà salat era un dels aliments dels pagesos. Era poc valorat i se’l menjaven els pagesos al tros. Per exemple, la meva àvia Dolors Ferratjes Tost en comprava a Barcelona i el duia a Mont-roig per al seu germà Josep. Eren aquells trossos grans que es penjaven al rebost i es podia guardar varis mesos. Tenia la qualitat que es conservava bé molt de temps.

Qui era aquell Tomàs Porta?

Ferran Jové esmenta a “Thomas Porta comerciant, de dita Vila de Monroig” (1780)³⁶.

---

³³ “Aportació a l’estudi social de la medecina a Catalunya (1768-1827)” de Josep Danon Bretos (Fundació Salvador Vives Casajuana, Barcelona, 1975), pàg. 32.

³⁴ “Aportació a l’estudi social de la medecina a Catalunya (1768-1827)” de Josep Danon Bretos (Fundació Salvador Vives Casajuana, Barcelona, 1975), pàg. 83.

³⁵ Revista “Lo floc”, de Riudoms, núm. 205 (2013), pàg. 4.

³⁶ “Estudi Onomàstic de la vila i terme de Mont-roig del Camp” de Ferran Jové Hortonedà (Ajuntament de Mont-roig del Camp, 1999), pàg. 404.

I Baptista Nogués Grifoll escriu: “El dia 27 de maig de 1776, l’Ajuntament arrendava les parts de fruits de la Pobla d’en Taudell a Tomàs Porta com a major postor i durant 4 anys. pel preu de 36.000 lliures...”³⁷.

El seu nom surt esmentat en una acta notarial de 1826, en un censal³⁸ establert el 25 d’abril de 1783, que aleshores era una propietat de la vídua de Tomàs Porta, de nom Francisca (Ballester), de Mont-roig³⁹. Aquest, serà l’anomenat Mas d’en Romeu.

Maria Porta Ballester, filla d’aquell Tomàs Porta i Francisca Ballester, es va casar (el 1826?) amb Gaietà Benaprés Roig, que era apotecari a Sitges. Van tenir quatre fills: Joaquim, Gaietana, Maria i Salvadora Benaprés Porta. Gaietana es va casar amb el sitgetà Bartomeu Romeu Casañas. D’aquí vindrà el nom de “Mas d’en Romeu”. D’aquest matrimoni naixerà Gaietà Romeu Benaprés que serà alcalde de Mont-roig (de 1886 al 1891) i demanarà (1886) un títol nobiliari per a Antonio Ferratges Mesa. Aquest seria el primer marquès de Mont-roig.

D’aquell 1775 quan Tomàs Porta proveïa d’aiguarent a aquella companyia de Reus fins al 1886 que Gaietà Romeu Benaprés demana aquell títol, són uns cent anys d’una rellevant nissaga mont-rogenca.

---

³⁷ “Notícies històriques de Mont-roig del Camp” de Baptista Nogués Grifoll (Quaderns de la Pixerota, 2017), pàg. 150.

³⁸ Un “censal” era l’obligació que tenia una persona de pagar indefinidament una pensió anual a una altra, i als seus successors, com a conseqüència d’un capital rebut anteriorment: normalment s’hi posava com a garantia un bé material, una peça de terra...

³⁹ Text “El marquès de Mont-roig: a la recerca d’una ombra (3)” del llibre “Mont-roig: esberles d’un mosaic esbocinat” de Martí Rom (Arola Editors, 2019), pàg. 71.